

Ion COGAN

Vă salut cu tot respectul, domniile voastre! V-am rămas dator cu un episod din "viața"

unui han bucureștean celebru – **Hanul Zlătari** (sau al *zolarilor*). Este uimitor, nu-i așa? Cum putem uita atât de repede... A fost celebru la vremea lui, este celebru și azi (dar doar în memoria orașului). Pentru a vă face o idee de ceea ce a fost acest han la timpul lui voi cita pe unul dintre cei care ne-au mai încântat pe parcursul serialului nostru – locotenent-colonelul **Dimitrie Papazoglu**, în fermecătoarea sa lucrare „*Istoria fondării orașului București*”: „... biserica făcută de familia **Brezoiștilor**, biserica Zlătari, devenită *monastirea cu han*;... (...) Numele de zolarari al acestei biserici, cu patronajul Nașterii Maicii Domnului, i l-au dat rușii, căci în acest han locuiau cei mai mari bancheri din București;... (...) Acest Han al „Zlătariilor”, în vremea lui **Nicolae Vodă Mavrogheni**, la 1777, a servit și de arsenal al oștirilor turcești ce se băteau cu cele austriece. Toată curtea era încărcată de piramide de ghiulele și cu grămezi de tunuri. În acest han ședea și **Dumitrache Turnavitu**, sfetnicul și casierul suprem al lui vodă Mavrogheni, ce era suprem mareșal al oștirilor turcești.” – Dumitru Turnavitu de care s-a amintit mai sus era foarte prețuit de Mavrogheni-Vodă, fiindu-i acestuia din urmă ispravnic de scaun, adică înlocuitor, câtă vreme vodă era plecat. Din cauza relațiilor prietenești cu pașa Vidinului, Pazvantoglu, socotit de ai lui „dușman” pentru că admira Revoluția franceză, Dumitrache Turnavitu a fost ucis prin sugrumare în 1798. Tot în Hanul „Zlătari” și-a avut cancelaria însuși generalul Michelson, șeful suprem al oștirilor rusești de ocupație, de care am mai amintit într-un număr trecut al revistei. Demolarea acestui han s-a

înfăptuit la început secolului XX când s-a hotărât lărgirea Căii Victoriei pe timpul primarului **C.F. Robescu**. A rămas, însă, biserica... 10 aprilie 1635 e o dată care, după unii istorici, ar fi actul de naștere a bisericii din zid, act atribuit lui **Matei Basarab**. Totuși, istoricul **Radu Olteanu** este de părere că e mai „plauzibilă ipoteza după care biserica Zlătari (...) este continuatoarea unei biserici de la jumătatea secolului al XVI-lea, cunoscută ca *Biserica Tabacilor*, cu hramul „*Adormirii Născătoarei de Dumnezeu*” numită la 10 aprilie 1635 „*biserica popei lui Plăcintă*”, apoi *biserica popii Manta*, aflată în mahalaua popii Manta.” În anul 1705, **spătarul Matei Cantacuzino** reconstruiește biserica în curtea Hanului Zlătari. Patru ani mai târziu, atât hanul cât și biserica sunt închinat împreună cu schiturile Arhanghelul și Stănești din județul Vâlcea, Patriarhiei din Alexandria. Anii 1832 și 1838 sunt ani de încercări mari pentru clădirea bisericii. Cutremurele din acești ani o dărâmă aproape în întregime, lăcașul fiind reconstruit după planurile arhitectului **X. Villacrosse** (de origine spaniolă, stabilit în țara noastră) între 1853 și 1856, fiind pictată de **Gheorghe Tattarescu**. Ulterior, s-au mai făcut reparații în 1864, 1876, 1898. Hanul și turnul-clopotniță aflat la intrarea în curte au fost demolate în 1903 (vezi imaginea). Între anii 1907 și 1908 arhitecții **Jean Pompilian** și **Grigore Cerkez** restaurează biserica. Cutremurul din noiembrie 1940 aduce o nouă nenorocire bisericii; cad cele două turnuri, reclădite mai apoi în 1971 – 1973; este restaurată din nou după cutremurul din 4 martie 1977. Biserica păstrează lângă altar o casetă în care se află mâna dreaptă, făcătoare de minuni, a Sfântului Mucenic Ciprian din Cartagina.

Aceasta este, dragii mei prieteni, scurta istorie a Hanului și Bisericii

Cu piciorul... prin București

Biserica Stavropoleos

Zlătari din București. Mai departe, în preambularea noastră vom vizita unul din lăcașurile de cult cele mai importante din zona pe care încă n-o vom părăsi. Sunt sigur că domniile voastre s-au gândit la același lucru... Exact! Aveți dreptate. De **biserica Stavropoleos** e vorba. În paginile lucrării „*Repertoriul*” istoricul și academicianul **Nicolae Stoicescu** scrie : „Mănăstirea Stavropoleos a fost clădită în 1724 de **Ioanichie arhimandritul** din eparhia Pogonianei în curtea hanului ridicat tot de el (...) biserica fiind gata în 1733.” (După cum semnifică același istoric Radu Olteanu, e vorba de călugărul grec Ioanichie Stratonikeas din satul Ostanița, din Epir – parohia Pogonianis. Trimis să strângă daruri pentru bisericile grecești, ajunge și în Țara Românească, devenind duhovnic la biserica lui Gheorma Banul, închinată arhiepiscopiei Pogonianis. În 1722 – 1724, obținând destul de ușor titlul de arhimandrit, construiește hanul Stavropoleos, iar lângă han, Kir Ioanichie construiește întâi o capelă de rugăciune cu hramul Sântului Haralambie. Mai târziu, construiește biserica Stavropoleos cu hramurile Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril și Sfântului Anastasie, terminată la 30 octom-

brie 1724. În 1726, patriarhul ecumenic de Constantinopol Ieremia îl numește printr-o scrisoare (carte) patrierșească „*mitropolit al Stavropolei și exarh a toată Caria, să aibă harul arhieresc și toate drepturile acestei eparhii*”. Prin hrisovul lui Constantin Mavrocordat din 12 aprilie 1737 se întărește închinarea bisericii, hanului și casei Stavropoleos bisericii Goura. Mitropolit fiind, ctitorul Ioanichie moare la 7 februarie 1742 și este înmormântat în biserică. A fost în timp, reparată și restaurată în trei rânduri: la 1794, după cutremurele din secolul al XIX-lea (hanul este distrus de un incendiu la 1847; ruinele sale mai rezistă până în 1871 când este demolat complet); în 1904 – 1908 de arhitecții **Ioan Mincu** și **Alexandru Zagoritz**, elev al primului. Pictorul **Vasile Damian** a restaurat pictura pantocratorului, iar între anii 1996 și 2000 pictorul **Dan Mohanu** a restaurat-o din nou. Astăzi, biserica Stavropoleos se încadrează într-un ansamblu de monumente istorice de patrimoniu, monumente aflate în jur : Clădirea C.E.C. (viitor muzeu al Orașului București), fostul Palat al Poștelor – actualul Muzeu Național de Istorie a României, Carul cu Bere, Banca Națională.

(continuare în numărul viitor)

Demolarea Hanului Zlătari – 1903

Clădirea C.E.C